

Posudek rigorózní práce

ZUZANA VAŠÁKOVÁ

Vývoj výchovy v rakouských šlechtických rodinách od počátku 19. století do 1. poloviny 20. století

Dějiny šlechty jsou v současné době tématem prací řady historických (i diplomových a bakalářských) prací. K tomuto tématu neustále vzniká řada studií, které se zabývají nejrůznějšími aspekty vývoje této společenské skupiny, jež dodnes tvoří neodmyslitelnou součást evropského prostoru. V souvislosti s francouzskou revolucí a následující vlnou změn, která ve střední Evropě vyvrcholila v letech 1848-1849, se ale postavení šlechty (a především její elitní části – aristokracie) zásadním způsobem změnilo. Ztratila pozice jak v rovině politické, tak ekonomické a své pozice si zachovala pouze u dvora. Její výlučnost byla nadále určena pouze původem, nikoli výlučným sociálním či hospodářsko-společenským postavením. S tím také úzce souvisí mimořádný význam výchovy dětí ve šlechtických a aristokratických rodinách, který byl – naprosto logicky – této části života samotnou šlechtou přisuzován.

Rigorózní práce Zuzany Vašákové se zabývá právě výchovou v rakouských šlechtických rodinách ve zlomovém období 19. a první poloviny 20. století. Celá práce je rozdělena do deseti kapitol (plus úvod a závěr). První tři kapitoly představují úvod do problému nezbytný k pochopení struktury šlechty, jejího společenského postavení a proměn, kterými šlechta během první poloviny 20. století prošla. Zbýlé pak podrobně rozebírají jednotlivé otázky problematiky výchovy ve sledované společenské vrstvě: jazyky, roli chův a vychovatelů, postavení otce a matky, problematiku domácí výuky a výuky ve školských institucích, paralelami a rozdíly mezi výchovou chlapců a děvčat a světem dětí ve šlechtické společnosti. Přestože studie Zuzany Vašákové není zrovna objemná (celkový rozsah textu činí necelých sto stran), podařilo se autorce neobyčejně čtivým způsobem shrnout dosavadní poznatky o tomto tématu a předložit dílo, které je více než podařenou syntézou. Jde v mnoha ohledech o zcela původní studii založenou na důkladné znalosti literatury i pramenů – a to jak vydaných, tak

nevydaných. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout zejména důkladné a dlouhodobé studium rodinného archivu Schönburg-Hartensteinů a dosud nevyužitých materiálů uložených na Červené Lhotě, bývalém jihočeském sídle tohoto rodu. Kvalitu díla na neposledním místě podtrhuje i důkladný rozbor pramenů a literatury a kultivovaný jazyk práce.

Osobně pokládám studii Zuzany Vašákové za velmi kvalitní studii, která významným způsobem může přispět k vylepšení dosavadních poznatků o každodennosti rakousko-uherské šlechty. Výsledkem je tak podle mého výjimečná rigorózní práce, kterou rozhodně doporučuji k obhajobě.

V Praze, 6. listopadu 2012

doc. PhDr. Jan Županič, Ph.D.
Ústav světových dějin FF UK